

СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

«ЕТНОГЕОГРАФІЯ УКРАЇНИ»

Компонента освітньої програми – вибіркова (3 кредити)

Освітньо-професійна програма	Географія
Спеціальність	106 Географія
Галузь знань	10 Природничі науки
Рівень вищої освіти	перший (бакалаврський)
Мова навчання	українська
Профайл викладача (-ів)	Джаман Ярослав Васильович, кандидат географічних наук, доцент, асистент кафедри географії України та регіоналістики https://geoukr.chnu.edu.ua/pro-kafedru/spivrobitnyky/dzhaman-yaroslav-vasylovych/
Контактний тел.	+38 095 57 03 104
Е-mail:	y.dzhaman@chnu.edu.ua
Сторінка курсу в Moodle	https://moodle.chnu.edu.ua/course/view.php?id=3949
Консультації	вівторок, 12.00 – 13.00

АНОТАЦІЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Навчальна дисципліна «Етногеографія України» належить до переліку вибірових навчальних дисциплін за освітнім рівнем «бакалавр», що пропонується в рамках циклу професійної підготовки здобувачів першого рівня вищої освіти. Вона забезпечує формування у студентів професійно-орієнтованої компетентності системного суспільно-географічного і регіонального дослідження етнічної структури населення України і окремих регіонів та спрямована на засвоєння теоретичних і практичних знань про особливості протікання етнічних процесів у державі (окремих регіонах).

Метою дисципліни є вивчення територіальних особливостей національної структури населення України.

НАВЧАЛЬНИЙ КОНТЕНТ ОСВІТНЬОЇ КОМПОНЕНТИ

МОДУЛЬ 1. Науково-методичні основи етногеографії.	
Тема 1	Етнос і етнічна структура населення – об'єкт вивчення етнегеографії.
Тема 2	Географічні особливості етнічних процесів.
Тема 3	Методика суспільно-географічних досліджень етнічної структури і етнічної різноманітності населення

МОДУЛЬ 2. Географія етнічної структури населення України.	
Тема 4	Етнічна структура населення України.
Тема 5	Територіальні відміни і динаміка етнічної структури населення України.
Тема 6	Етнічна структура населення Західноукраїнського регіону.
Тема 7	Етногеографічні системи поліетнічних прикордонних субрегіонів.

ФОРМИ, МЕТОДИ ТА ОСВІТНІ ТЕХНОЛОГІЇ НАВЧАННЯ

Методи навчання:
словесні методи (лекція, співбесіда, консультація, дискусія, тощо), практичні заняття, наочні методи (презентації, ілюстрації, відеоматеріали, тощо), робота з книгою: навчально-методичною, науковою, електронне та інтерактивне онлайн-навчання (мультимедійні, дистанційні), самостійна робота за програмою навчальної дисципліни.

ФОРМИ Й МЕТОДИ КОНТРОЛЮ ТА ОЦІНЮВАННЯ

Методи контролю.

Контроль знань студентів ґрунтується на здійсненні поточного і підсумкового контролю при застосуванні таких способів діагностики, як практичні і самостійні роботи, тестування, індивідуальні завдання, письмове і усне опитування. Поточний контроль здійснюється під час проведення практичних та інших видів занять і має на меті перевірку рівня підготовленості студента до виконання конкретної роботи. Модульний контроль проводиться у вигляді письмового фронтального опитування.

Форма підсумкового контролю - іспит, що полягає в оцінюванні засвоєння студентом навчального матеріалу на підставі відповідей на підсумковому модулі, результатів виконання ним певних видів робіт.

Методами контролю є: усний, письмовий (розгорнута відповідь), тестовий, графічний при застосуванні індивідуальної та фронтальної перевірки знань, умінь і навичок студентів.

1. Контроль засвоєння *лекційного і самостійно опрацьованого* теоретичного матеріалу здійснюється на основі модульного (письмового) фронтального опитування, в тому числі – тестування.
2. Контроль засвоєння знань та набуття умінь і навиків при виконанні *практичних робіт* здійснюється шляхом їх поточної перевірки.
3. Контроль виконання *індивідуальних завдань* здійснюється за бажанням студентів, як додаткових (необов'язкових для виконання всіма студентами) науково-дослідницьких завдань шляхом оцінювання виконаних рефератів та усного індивідуального захисту результатів дослідження.

Розподіл балів, які отримують студенти.

Підсумкова оцінка з навчальної дисципліни (до 100 балів) є сумою оцінок компетентностей (балів), одержаних за окремі оцінювані форми навчальної діяльності, за виконанні ІНДЗ та контрольний модуль (іспит). Максимальна кількість балів, яку може отримати студент до іспиту, у сумі

становить 60 балів. Інші 40 балів відводиться на підсумковий модуль (іспит). Питання *самостійної роботи* включені до завдань модульного контролю і оцінюються при модульному контролі. Додатково студент може отримати до 10 балів за виконання ІНДЗ. Підсумкова оцінка виставляється за сумою всіх отриманих балів згідно шкали оцінювання. При цьому в екзаменаційній відомості зазначається сумарна кількість набраних балів, оцінка за шкалою ECTS і оцінка за національною шкалою.

Поточне опитування, тестування та самостійна робота	Максимальна кількість балів
Змістовий модуль 1	
T 1	8
T 2	8
T 3	9
Сума	25
Змістовий модуль 2	
T 4	9
T 5	9
T 6	9
T 7	8
Сума	35
Іспит	40
Всього	100

КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАННЯ

Оцінювання програмних результатів навчання здобувачів освіти здійснюється за шкалою європейської кредитно-трансферної системи (ECTS).

Шкала оцінювання

Оцінка за національною шкалою	Оцінка за шкалою ECTS	
	Оцінка (бали)	Пояснення за розширеною шкалою
Відмінно	A (90-100)	відмінно
Добре	B (80-89)	дуже добре
	C (70-79)	добре
Задовільно	D (60-69)	задовільно
	E (50-59)	достатньо
Незадовільно	FX (35-49)	незадовільно (з можливістю повторного складання)
	F (1-34)	незадовільно (з обов'язковим самостійним повторним опрацюванням освітнього компонента до перескладання)

Критерієм успішного оцінювання є досягнення здобувачем вищої освіти мінімальних порогових рівнів (балів) за кожним запланованим результатом навчання.

ПОЛІТИКА ЩОДО АКАДЕМІЧНОЇ ДОБРОЧЕСНОСТІ

Дотримання політики щодо академічної доброчесності учасниками освітнього процесу при вивченні навчальної дисципліни регламентовано такими документами:

- ✓ «Етичний кодекс Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича» <https://www.chnu.edu.ua/media/jxdbz0zb/etychnyi-kodeks-chernivets-koho-natsionalnoho-universytetu.pdf>
- ✓ «Положенням про виявлення та запобігання академічного плагіату у Чернівецькому національному університету імені Юрія Федьковича» <https://www.chnu.edu.ua/media/n5nbzwgb/polozhennia-chnu-pro-plahi-at-2023plusdodatky-31102023.pdf>

ЛІТЕРАТУРА

Основна:

1. Джаман Я. В., Джаман В. О. Етногеографія України : навчальний посібник. Чернівці : Чернівецький нац. ун-т ім. Ю. Федьковича, 2024. 196 с.
2. Джаман В. О. Демогеографія: навчальний посібник / В.О. Джаман, В.П. Круль, Г. Я. Чернюх. – Чернівці: Рута, 2002. – 160 с.
3. Джаман В. Етнічна структура населення центрального регіону України (територіальні особливості на прикладі Черкаської області) / В. Джаман, Я. Джаман // Часопис соціально-економічної географії. – Вип. 16 (1). – Харків: Харківський нац. ун-т ім. В.Н. Каразіна, 2014. – С. 71-81.
4. Джаман В. О. Національна структура населення етноконтактних зон / В.О. Джаман, І.І. Костащук. – Чернівці: Чернівецький нац. ун-т, 2009. – 288 с.
5. Джаман В.О., Мручковський П.В., Джаман Я.В. Етногеографія Західноукраїнського регіону: монографія. – Чернівці: Чернівецький національний університет ім. Ю. Федьковича, 2020. – 240 с.
6. Джаман Я. В. Формування поліетнічного простору великого міста як передумови розвитку етнотуризму (на прикладі Чернівців) / Я. В. Джаман // Науковий вісник Чернівецького університету: зб. наук. праць. – Чернівці: Чернівецький нац. ун-т, 2016. – Вип. 775-776: Географія. – С. 168-177.
7. Джаман В. О., Джаман Я. В. Поліетнічні Чернівці – багатокультурне місто як база розвитку етнотуризму // Географія та туризм: науковий журнал. – К.: Альфа – ПК, 2022. – Вип. 67. – С. 10 -17.
8. Дністрянський М. С. Етногеографія України: навчальний посібник / М.С. Дністрянський. – Львів: Видавничий центр ЛНУ ім. І. Франка, 2008. – 232с.
9. Дністрянський М. С. Етнополітична географія України: проблеми теорії, методології, практики / М.С. Дністрянський. – Львів: Літопис; Видавничий центр ЛНУ ім. І. Франка, 2006. – 490 с.
10. Етногеографія України (методичні вказівки до виконання практичних занять) / Укл.: Я. В. Джаман, В. О. Джаман. – Чернівці: Чернівецький нац. ун-т, 2022. – 34 с.
11. Етнічна мапа буковинського прикордоння на зламі тисячоліть [Джаман В. О., Заблотовська Н. В., Костащук І. І. та ін.]. – Чернівці: Прут, 2011. – 64 с.
12. Пономарьов А.П. Українська етнографія: Курс лекцій / А.П. Пономарьов. – К.: Либідь, 1994. – 320.
13. Тиводар М. П. Етнологія: Навчальний посібник / М. П. Тиводар. – Львів:

Світ, 2004. – 624 с.

14. Юрій М. Ф. Етнологія: Навчальний посібник / М. Ф. Юрій. – К.: Дакор, 2006. – 360 с.

Допоміжна:

1. Гудзеляк І. Географія населення: Навчальний посібник / І. Гудзеляк. – Львів: Видавничий центр ЛНУ ім. І. Франка, 2008. – 232 с.

2. Джаман В. Етнічна різноманітність населення – складова туристичної атрактивності території (на прикладі Чернівецької області) / В. Джаман, П. Мручковський, Я. Джаман // Географія і туризм: міжнародні виклики українському туризму / Мат. V міжнар. наук. конф. (Львів – Судова Вишня, 23-25 вересня 2011 р.). – Львів: ВЦ ЛНУ ім. І. Франка, 2011. – С. 63-66.

3. Джаман В. О. Етнічна структура населення України: територіальні відміни, динаміка / В. О. Джаман // Наукові записки Вінницького державного педагогічного університету. Серія: Географія. – Вінниця, 2006. – Вип. 11. – С. 90-96.

4. Джаман В., Заблотовська Н., Джаман Я. Географічні аспекти проявів етнічних процесів (крупномасштабне дослідження на матеріалах етноконтактної смуги Чернівецької області) // Міждисциплінарні інтеграційні процеси у системі географічної, туризмологічної та екологічної науки: матеріали II-ї міжнародної науково-практичної конференції (м. Тернопіль, 15 жовтня 2020 р.). – Тернопіль: Вектор, 2020. – С. 82-86.

5. Джаман В. О., Джаман Я. В., Чаплінський П. Розвиток етнічного туризму в поліетнічному просторі (на прикладі Чернівців) // Український географічний журнал. – 2023. - № 1. – С. 35 – 45.

6. Круль В.П. Ретроспективна географія з основами етнографії: навчальний посібник / В.П. Круль. – Чернівці: Родовід, 2014. – 296 с.

7. Махній М. Етноеволюція: Науково-пізнавальні нариси / М. Махній. – К.: Vloх.ua, 2009.

8. Мручковський П.В. Етнічна структура населення Закарпатської області (територіальні особливості) / П.В. Мручковський // Географія, екологія, туризм: теорія, методологія, практика. Матеріали міжнар. наук.-практ. конф. (м. Тернопіль, 21-23 травня 2015 року). – Тернопіль: СМП “Тайп”, 2015. – С. 211-213.

9. Theoretical-Methodological Basis for Studying the Preconditions of Ethnic Tourism in Multi-ethnic Urban Settlements. The Case of Chernivtsi City, Ukraine / [Rudenko V. P., Dzhaman V. O., Buchko Zh. I., Dzhaman Ya. V., Mruchkovskyy P. V.] // Journal of Settlements and Spatial Planning. – 2016. – Vol. 7, № 2. – P. 157-165.

Детальна інформація щодо вивчення курсу

«Етногеографія України»

висвітлена у робочій програмі навчальної дисципліни

https://geoukr.chnu.edu.ua/media/qpglnhnm/rp_2-etnoheo-ukr-heo.pdf